

Socialdepartementet

Örnsköldsviks kommuns yttrande, Hem för barn och unga För en trygg, säker och meningsfull vård (SOU 2025:84)

Örnsköldsviks kommun tackar för möjligheten att vara remissinstans och lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Sammantaget anser Örnsköldsviks kommun att utredningens förslag över lag är genomtänkta och välkomna. Det är bra att institutionsvården för barn och unga ska utgå från vetenskap och beprövad erfarenhet och därmed höja kvaliteten, i linje med nya socialtjänstlagen. Eftersom reformen är omfattande är det också bra att uppföljningen ska vara noggrann och tät. Örnsköldsviks kommun hade dock önskat att SiS-hemmen hade omfattats av utredningen, för att få helhetsgrepp om vårdkedjan.

Nedan lämnas närmare synpunkter på vissa enskilda delar i utredningen.

Kompensation till kommunerna

Reformen innebär betydande ekonomiska konsekvenser för kommunerna med hänsyn till den kostnadsökning per plats som förslagen kan antas medföra, vilket utredningen delvis tagit hänsyn till. Det saknas dock förslag i denna utredning för kompensation till kommunerna för till exempel

- införandet av åldersintervall om tre år på hemmen
- att varje enhet ska ha bemanning dygnet runt
- vad merarbetet med underrättelseskyldigheterna, som hemmen har till socialnämnden, innebär
- möjligheten att överklaga de tvångsåtgärder som socialnämnden beslutar om.

Detta bör tas med i eventuell kommande proposition. Örnsköldsviks kommun ser en risk att ökade kostnader kan göra att placeringarna görs för sent, i stället för i rätt tid, vilket går emot att utredningen framhåller att det är viktigt att placering sker i tid.

Specialiserade hem

Örnsköldsviks kommun anser att det är positivt att specialiserade hem införs. Det vore önskvärt med vägledning från till exempel Socialstyrelsen om när specialiserat boende ska väljas i stället för generellt och hur valet ska ske om ett barn eller ungdom har flera

av de behov som det finns specialiserade hem för. Eftersom de specialiserade hemmen endast ska erbjuda en inriktning, i stället för som nu när kombinationer kan finnas, är vägledning i de fallen särskilt viktig.

Örnsköldsviks kommun ser en risk i att specialiseringen kan leda till att behoven i det enskilda fallet inte möts, och vill här belysa utredningens uttalande att "Ett övergripande intryck av forskningen är att barn och unga i institutionsvård har sammansatta, heterogena och starkt individuella behov." (s 361), vilket också är Örnsköldsviks kommuns erfarenhet. Örnsköldsviks kommun noterar att utredningen anger att hem som erbjuder specialiserad vård även behöver kunna tillgodose andra behov än det primära och det är av yttersta vikt att så också blir fallet.

Utredningen anger att förslagen som finns på specialiseringar är de som bedöms finnas behov av i ett första skede och att detta sedan ska följas upp för att se om inriktningarna behöver ses över och kompletteras i förhållande till behovet och utbudet. Örnsköldsviks kommun vill poängtera att denna uppföljning är av yttersta vikt eftersom detta är en betydande förändring och under perioden när detta är nytt fram tills dess uppföljning och eventuella förändringar är på plats får vi inte riskera att barn eller unga faller mellan stolarna.

Risk för köbildning

Örnsköldsviks kommun vill flagga för risken för köbildning hos de specialiserade hemmen, likt den situation som är för SiS-hem idag. Örnsköldsviks kommun ser också att det reglerade antalet barn per enhet kan göra att det kommer att finnas färre platser att tillgå. Det finns också en oro för risken att nuvarande verksamheter läggs ner för att de inte möter kraven/får IVO-tillstånd och att nya verksamheter inte startas upp i den omfattning som behövs.

Sammantaget är det bra att hemmen bli bättre för de som får en placering, men det är viktigt att säkerställa att det finns tillräckligt antal platser.

Tillgång till hälso- och sjukvård

Örnsköldsviks kommun ställer sig frågande till om en fungerande samverkan med regionen för att ha integrerad vård kommer att vara på plats när regleringen träder i kraft, eftersom det kommer att kräva regionala överenskommelser och därefter lokala. Det behövs mer arbete/utredning med att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan region och kommun avseende ansvar för att utreda och tillgodose behoven. Det är inte lämpligt med något större tolkningsutrymme eftersom det ger en risk för olika vård beroende på i vilket län placering sker. I och med att det är olika huvudmän finns en betydande ekonomisk aspekt i detta som Örnsköldsviks kommun uppfattar att den i dagsläget ger svårigheter avseende bedömning av ansvarsfördelning.

Det vore också önskvärt att det tydliggjordes om det är hemregionen eller placeringsregionen, eller båda, som socialnämnden ska underrätta i anslutning till att vård vid ett generellt eller specialiserat hem för barn och unga inleds. Örnsköldsviks kommun anser att det kan vara av vikt att både hemregionen och placeringsregionen kallas och att de samverkar kring barnet eller den unges vård. Hemregionen har i många fall redan varit inkopplad när en placering sker och kan ha värdefull kunskap att föra över till placeringsregionen. När placeringen sedan avslutas är det viktigt att information går från placeringsregionen till hemregionen för att vården för barnet eller den unge blir så bra som möjligt.

Befogenheter

Örnsköldsviks kommun anser det vara bra att föreståndaren får besluta att omhänderta otillåtna föremål. Örnsköldsviks kommun ser dock en risk att föremålet göms/förstörs i och med att personal som hittar/ser något otillåtet ska rapportera till föreståndaren som ska ta beslut och sedan ska två personal närvara vid omhändertagandet. Detta kan också leda till att det blir fråga om att fatta beslut om kropps- eller rumsvisitation i stället för ett omhändertagande på plats. Örnsköldsviks kommun har dock förståelse för de överväganden som ligger bakom kravet på beslut av föreståndare och att två personal är närvarande, men vill understryka vikten av att följa att det är tillräckligt effektivt.

Avseende regelbunden provtagning och begränsning av elektronisk kommunikation anser Örnsköldsviks kommun att det är befogat att det är utskott som ska fatta beslut och har full förståelse för att besluten ska ske med försiktighet. Tidsbegränsningen på 30 dagar anser dock Örnsköldsviks kommun vara för kort eftersom dessa beslut tas när någon är väldigt utsatt eller väldigt aktiv i till exempel kriminalitet och erfarenheten ger att 30 dagar är för kort tid för att se effekt. Örnsköldsviks kommun föreslår i stället att ett första beslut får gälla i tre månader och därefter förlängas med 30 dagar i taget. Tillsammans med den begränsning som anges i förslaget att ett beslut ska upphävas så snart det inte finns förutsättningar för det anser Örnsköldsviks kommun att det är en mer befogad avvägning.

Tillstånd och tillsyn

Det är viktigt att säkerställa att IVO har de resurser som krävs för att kunna hantera ansökningarna om tillstånd i tid för att reformen ska kunna genomföras på ett så bra sätt som möjligt. Det är också viktigt för att tillsynen ska kunna ske som tänkt för att säkerställa kvaliteten.

Tidpunkt för införande och övergångsbestämmelser

Att det finns en väl tilltagen övergångsperiod anser Örnsköldsviks kommun vara bra eftersom reformen kommer att innebära en hel del arbete, dels med att få till rutiner för

den nya lagstiftningen, dels för att säkerställa att eventuell omplacering av barn som är placerade idag som kan behöva omplacering för att till exempel hem läggs ned eller inte får tillstånd kan ske på ett så bra sätt som möjligt.

Örnsköldsviks kommun vill göra ett medskick att det är viktigt att se till att det finns tid för upphandling, förslagsvis genom att fråga Adda om beräknad tidsåtgång.

Vanligtvis är det ett krav att en verksamhet har tillstånd för att kunna upphandlas och det är viktigt att uppmärksamma beroendet mellan IVO:s tillståndsgivning och möjligheten att göra en bra upphandling.

Sammantaget anser Örnsköldsviks kommun att det kan finnas skäl att ytterligare förlänga tiden från beslut till införande, för att säkerställa att det finns upphandlade platser att tillgå och för att samarbetet mellan kommun och region ska vara på plats.

Örnsköldsviks kommun
Kommunstyrelsen

Anna-Britta Åkerlind (C)
Ordförande